

KREPIMO SODELOVANJE Z AVSTRIJO

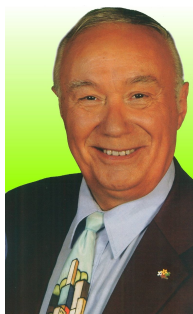
Naše društvo je bilo ustanovljeno kmalu po osamosvojitvi Slovenije iz povsem naravne potrebe: doprinesiti k povezanosti dveh sosednjih narodov v nanovo nastalih odnosih po oblikovanju samostojne slovenske države.

Osamosvojitve Slovenije je naš narod namreč soočila s potrebo po novi opredelitvi do sosednjih narodov, izhajajoč iz zgodovinskih dejstev, geopolitičnega položaja, kulturnih in duhovnih podobnosti, gospodarskih potreb, itd.

Izzivi so bili in so še zmeraj zelo veliki in med sabo močno povezani, zato se jih ne da reševati ločeno temveč celovito. Večina izzivov je obema državama skupnih, še posebej po vstopu Slovenije v Evropsko unijo (npr. gospodarski in družbeni razvoj, učinki globalizacije, zunanja politika ...). Zato je povsem normalno, da se poleg v gospodarstvu, znanosti povezuje tudi civilna družba, preko katere prihajajo do izraza kulturne in narodne vrednote kot temelj celovitih odnosov.

Naše odnose z Avstrijo karakterizira:

- zgodovinska povezanost preko več stoletij življenja v isti državi (Knežji kamen, Lipicanci, muzejske zbirke, itd. so le odraz zgodovinskih dejstev)
- soodvisnost v razvoju infrastrukture (cestni, zračni, železniški, telekomunikacijski koridorji)
- podobna kulturna identiteta s posebnostmi, ki narekujejo potrebo po večji kulturni menjavi
- gospodarski razvoj, ki ga Slovenija želi čim bolj izenačiti (v okviru evropskih smernic)
- zapostavljena vloga slovenske manjšine v Avstriji zaradi neizpolnjevanja njenih pravic vedno znova ovira meddržavno sodelovanje.

Za doseg osnovnega cilja (krepitev meddržavnega sodelovanja) se naše društvo, v želji po čim večji uspešnosti, povezuje z:

- državnimi inštitucijami: Državni Svet, Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ambasador Republike Avstrije oz. z njenim Kulturnim forumom;
- partnerskimi društvi:
 - Klub koroških Slovencev v Ljubljani
 - Svetovni slovenski kongres
 - Krščansko kulturno zvezo v Celovcu
 - Slovensko prosvetno zvezo v Celovcu
 - Avstrijsko slovensko družbo v Celovcu
 - Društvo Avstrijsko slovensko prijateljstvo v Gradcu in Mariboru
 - Klub korošcev v Ljubljani;
- občinami: Ljubljana, Brda, Bled ...

Skupaj z njimi in nesebični aktivnosti članov društva smo v letu 2005 izvedli vrsto prireditev, katerih število in kvaliteta se iz leta v leto dviga. Predvsem smo ponosni na organizacijo še drugih Koroških kulturnih dnevov v Ljubljani in vrsto uspešnih srečanj s prijateljskimi društvi iz Avstrije. S tem smo istočasno doprinesli tudi k boljši prekomejni povezanosti Slovencev.

Jožef Jeraj
PREDSEDNIK

Vse člane, simpatizerje, sodelavce in partnerje

VABIMO

na redni letni **OBČNI ZBOR** društva,
ki bo v torek 17. januarja ob 10. uri
v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa,
Ljubljana, Cankarjeva 1/IV

Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva
Ulica v Kokovšek 41, 1231 Ljubljana – Črnuče

Upravni odbor

predsednik – Jožef Jeraj, prof. Majda Fister, Iztok Majhenič,
prof. dr. Peter Fister, Marijan Logar, Aleš Mižigoj, Lovro Sodja,
Jože Strgar, dr. Verica Trstenjak

POROČILO O DEJAVNOSTI DRUŠTVA SLOVENSKO AVSTRIJSKEGA PRIJATELJSTVA V LETU 2005

Ni preprosto udejanjati idej in načrtov na področju kulture, ki jih je slovenski prostor tako poln kot malokateri v svetu, le za realizacijo vseh je potrebno veliko, veliko volje, požrtvovalnosti in energije.

Med najbolj dejavnimi v društvu SAP je tako kot že ves čas obstoja upravni odbor s predsednikom g. Jožefom Jerajem, podpredsednico Majdo Fister, tajnikom Iztokom Majheničem ter člani dr. Petrom Fistrom, Marjanom Logarjem, Alešem Mižigojem, Lovrom Sodjo, Jožetom Strgarjem, in dr. Petrom Vencijem. Zavedamo se, da bo naš obstoj imel svoj smisel edinole, če bomo zavedno bogatili naše somišljenike, bogatili družbene odnose med nami samimi in avstrijskimi sosedi in z vključitvijo v evropski projekt potrdili naše sposobnosti, da Evropi povemo, kdo smo in kako bogata je naša kulturna preteklost. Pri vsem tem načrtujemo programe dejavnosti, jih udejanjamo in se borimo za sredstva, ki omogočijo izpolnjevanje programov. Med sponzorje prireditev lahko hvaležno uvrstimo Energetiko Ljubljana, Trgovsko podjetje Mercator, Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, posebno zahvalo dolgujemo g. državnemu sekretarju g. Francu Pukšiču in g. Rudiju Merljaku, ki sta bila vedno sprejemljiva za naše težnje in načrte. Pri organizaciji prireditev pa so bili v veliko pomoč Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani – g. Janez Stergar z neumornim obveščanjem o vseh prireditvah ter agencija Lane z vodjo g. Lovrom Sodjo.

Naše aktivnosti so se v letu 2005 začele že z Občnim zborom 23. februarja, ko smo prvič lahko pozdravili v svoji sredini g. veleposlanika republike Avstrije v Sloveniji – njegovo ekscelenco dr. Valentina Inzka., g. kulturno atašejkjo mag. Natascho Grilj, državnega sekretarja Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu g. Franca Pukšiča, predstavnike društev iz Celovca, Maribora in iz Gradca, obenem pa umetniško skupino kvartet "Vita" iz Maribora. Kvartet Vita je ta večer vnesel med nas toliko mladostnega zanosu, da smo se šele ob njih prav zavedli, kako manjka med nami mlajša generacija. Uokvirili smo program dejavnosti Društva, ki ni bil skromen, vendar sedaj ob koncu lahko rečemo, da je bil v dobršni meri realiziran. Posebno nas je veselilo, da se je tudi nekaterih nadaljnjih prireditev udeležil g. veleposlanik dr. Valentin Inzko.

Sledile so seje upravnega odbora, realizacije programov od prireditev v prostorih Slovenskega svetovnega kongresa do Koroških kulturnih dnevov, nato srečanja v Goriških Brdih, predstavitev publikacij Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik iz Celovca, pa obiska Dolenjske, organizirane zgodovinske poti po Koroški (Podjuni), do koncertov v

Slovenski filharmoniji in vrste udeležb pri prireditvah partnerskih društev ter sorodnih društev v Avstriji. Radi prisluhnemo vsem pobudam bodisi naših članov bodisi da pridejo od drugod, vendar smo pri tem s svojimi izkušnjami lahko tudi kritični, kar gre vedno le v prid kakovosti.

Poglavitna programska točka je bila letos ponovno izvedba "Koroških kulturnih dni" od 26. aprila do 14. maja. V sodelovanju z obema slovenskima organizacijama v Celovcu – Krščansko kulturno zvezo in Slovensko prosvetno zvezo ter tudi z Znanstvenim inštitutom v Celovcu ter ne nazadnje tudi s partnerskim Avstrijsko-slovenskim društvom za Koroško je bil večdnevni program prireditev izveden na visoki ravni. Nikakor ne bi bilo mogoče izpostaviti po kvaliteti najboljše prireditve, kajti bile so kvalitetne vse, ki smo jih videli in slišali. Zato gre vse priznanje naših članov eminentnim ustvarjalcem kakor tudi organizatorjem.

Predstavitve videokasete in DVD-ja "Po koroških poteh" dr. Janka Zerzerja, ter nastop vokalne skupine "Vaščan' pojo" iz Gornje vesce v Rožu sta 26. aprila izredno navdušila polno dvorano obiskovalcev v prostorih Slovenskega svetovnega kongresa. 4. maja je sledila likovna razstava koroškega rojaka Franza Wievegeleja v istih prostorih, ob glasbeni spremljavi mladih violinistk sester Popotnig iz Bistrice na Zilji na otvoritvi razstave.

Koncert Mešanega pevskega zbora "Danica" iz Šentprimoža v Podjuni 12. maja v Slovenski filharmoniji v organizaciji kulturne agencije "Lane" je po svoji izvrstni izvedbi koncerta presegal vsa pričakovanja in bil le potrditev odličja, ki so ga prejeli na tekmovanju pevskih zborov v Mariboru v istem letu. Prav tako uspešna je bila tudi uprizoritev "Martina Krpana" v izvedbi Mladinske gledališke skupine SPD Radiše dne 14. maja.

Osrednja prireditev Koroških kulturnih dnevov je bila dne 5. maja Okrogla miza v Državnem svetu RS z naslovom "Slovenstvo v Avstriji 50 let po pogodbi za Avstrijo". Bila je le ena številnih prireditev, izvedenih na temo obletnice podpisa Državne pogodbe v Avstriji. Politične in tudi nepolitične osebnosti smo želeli čimbolj seznaniti s tematiko, z zgodovinskim ozadjem in tudi s posledicami podpisa za slovensko manjšino na Koroškem – tudi v današnjem času. Vsi referati in diskusija so v naslednjem mesecu izšli v knjižni obliki v Koroškem vestniku, letnik 39, št.1 z naslovom "50 let Avstrijske državne pogodbe", Ljubljana 2005. Izid te tematske številke sta omogočila Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Državni svet Republike Slovenije.

Obisk partnerskih društev iz Gradca in Celovca v Ljubljani in na Gorenjskem na Bledu in v Bohinju nas je posebej razveselil. G. Iztok Majhenič je poskrbel za vodstvo in vso organizacijo.

Tudi letos je bila 18. junija organizirana pot v Goriška Brda. Tradicionalno srečanje je bilo izvedeno v sodelovanju z občino Brda v veliko zadovoljstvo prisotnih. Pot na Dolenjsko v oktobru je po načrtu člana UO DSAP g. Jožeta Strgarja obogatila z novimi spoznanji številne udeležence, ki doslej še niso imeli možnosti spoznati izredne kulturne zakladnice v samostanu Pleterje, Kostanjeviške galerije in knjižnice v krškem samostanu. Končni sklep poti je bil: v prihodnjem letu bomo nadaljevali začeto pot še na Bizejsko in Kozjansko.

Za zgodovinsko pot na Koroško – tokrat v Podjuno je vladalo neverjetno zanimanje. Pripravila sta jo Majda in dr. Peter Fister, oba velika poznavalca Koroške. Tistim, ki niso uspeli zaradi zasedenosti vseh mest iti z nami, smo obljubili, da jih še enkrat popeljemo v isti organizaciji po istih umetnostnih in arhitekturnih spomenikih in obeležjih. Le počakati moramo lepega vremena, kot smo ga imeli takrat. Vseh treh poti so se udeležili tudi avstrijski prijatelji in člani mariborskega društva.

V kulturno bogatenje programa smemo uvrstiti tudi "Umetniški večer s pesnikom Tonetom Kuntnerjem" v soorganizaciji Kluba koroških Slovencev v Ljubljani. Dvorana SSK je bila povsem polna hvaležnih poslušalcev, saj so bile interpretacije pesmi samega avtorja in gosta, ki jih je prebiral v

nemškem jeziku, nepozabne. Vse to so aktivnosti, ki ustvarjajo med nami vzdušje skupnosti in vzajemnosti.

Posebej moramo navesti tudi vključitev Društva v prekomejni Interreg projekt skupaj z občino Bled, ki je obenem ogledalni projekt partnerskega društva iz Celovca, kjer uspešno teče že dve leti. V prepričanju, da se bo projekt uspešno uvrstil v izvajanje, načrtujemo v prihodnjih letih posebno sodelovanje znanstvenih profilov tako slovenskih znanstvenih ustanov v povezanosti z tovrstnimi avstrijskimi institucijami. Dejavnost Društva SAP je mnogostrana, kvalitetna in na visoki kulturni ravni. Želeli bi si le večjega sodelovanja tudi s strani najrazličnejših kulturnih forumov, državnih ustanov in mesta Ljubljane.

SLOVENSKA GOSPODARSKA ZVEZA (SGZ) – BILANCA ZA LETO 2005

Delovanje SGZ temelji v glavnem na treh stebrih: prvi steber vključuje vsestransko krepitev gospodarstva slovenske manjšine ter gospodarstva na južnem Koroškem; drugi steber vključuje svetovanje raznim manjšinskim strukturam na področju evropskih projektov; tretji steber pa služi krepitvi čezmejnega gospodarskega sodelovanja med Avstrijo in Slovenijo. V letu 2005 se je okrepila dejavnost SGZ na vseh treh področjih.

Tako je SGZ v letu 2005 uspešno zaključila skupaj z dvojezično trgovsko akademijo v Celovcu ter šolo za gospodarske poklice v Št. Jakobu Interreg-projekt »Korespondenčne vsebine«, ki je bil namenjen izdelavi večjezičnih gospodarskih učbenikov za srednje šole. Poleg tega je SGZ prirejala razne prireditve, ki so bile namenjene krepitvi južnokoroškega gospodarstva. Med drugim o aktualnih davčnih novosti ter pravi niz delavnic in ekskurzij na tematiko turističnih tematskih poti na južnem Koroškem. Tudi ta projekt, ki je služil trženju in razvoju domačega turizma, je bil podprt s strani EU.

Na področju drugega stebra je SGZ pomagala raznim manjšinskim ustanovam priti do evropskega denarja. Tako je pomagala pripraviti Interreg IIIA-projekt Jagd-lov, ki ga je vložilo združenje lovcev slovenske manjšine. Skupna vrednost tega projekta znaša € 93.000,-. Prav tako iz programa Interreg je SGZ pripravila projekte za občino Dobrla vas, ki se povezuje z mestom Ptuj ter za kmete iz občine Sele, ki se povezujejo s Škofjo Loko. Poleg tega je SGZ s posredovanjem vzpostavila celo vrsto projektnih partnerstev, ki so bili na osnovi raznih aktualnih razpisov v Sloveniji v letu 2005 še posebej številni.

Na področju čezmejnega sodelovanja pa je si je SGZ pridobila posebno kompetenco na področju čezmejnih storitev, ki šteje med pravno najbolj zapletena vprašanja po vstopu Slovenije v EU. Tu je SGZ svetovala in pomagala številnim podjetjem, ki so čezmejno ponujali storitve in sicer tako v smeri Slovenija – Avstrija kakor tudi v smeri Avstrija – Slovenija.

ENOTNA LISTA – BILANCA LETA 2005

Enotna lista (EL) je zbirna stranka slovenske manjšine in je zastopana z 52 odborniki v 22 južnokoroških občinah. Poleg manjšinskega vprašanja pa sta tudi regionalni razvoj južne Koroške ter čezmejno sodelovanje z Republiko Slovenijo važni vsebinski težišči delovanja EL.

Tudi v letu 2005 je bilo v ospredju političnega dogajanja na Koroškem vprašanje uresničitve razsodbe ustavnega sodišča iz leta 2001 o dvojezični topografiji. Ta debata je bila zaradi letošnje petdesete obletnice Avstrijske državne pogodbe in s tem tudi členu 7 ADP, ki zagotavlja slovenski manjšini dvojezično topografijo še posebej intenzivna. Kljub vsemu pa tudi letos – razen petih dodatnih tabel, ki pa bi morali stati že na osnovi posebne uredbe iz leta 1977 – razsodba ustavnega sodišča še vedno ni bili uresničena. Enotna lista je bila v smislu povečanja pritiska na pristojne oblasti ter v smislu samopomoči slovenske narodne skupnosti pobudnik akcije »vidna domovina«. V okviru te akcije so se v okoli 200 vaseh na privatnih zemljiščih postavili dvojezični krajevni napisi. S tem je bila akcija »vidna domovina« najboljši učinkovit način protesta proti kratenju pravic slovenske manjšine v letu 2005. Poleg tega je EL z raznimi drugimi protesti opozarjala na nerešeno vprašanje dvojezične topografije.

Za Enotno listo pa je bil letos zelo razveseljiv vstop svojega kandidata Vinka Kušaja v Koroško delavsko zbornico. Tako je EL in s tem tudi slovenska manjšina prvič v zgodovini zastopana z neodvisnim človekom v delavski zbornici. Leto 2005 pa je bilo za EL med drugim tudi zato zelo važno, ker je letos novembra praznovala svojo 30 letnico obstoja. Manifestacija, ki je potekala ob tej priložnosti ni samo jasno pokazala moč in važnost zbirne stranke koroških Slovencev ampak tudi življenjsko voljo slovenske manjšine, ki bo kljub vsemu nasprotovanju in težavam tudi v letu 2006 delala na tem, da se končno uredi tudi v Avstriji manjšinska zaščita kot ga pozna na primer Slovenija za italijansko in madžarsko manjšino.

KAJ BOMO DELALI V LETU 2006?

Pri sestavi programa je posebej pomembno dejstvo, da želimo pripraviti vse dejavnosti v povezavi s strokovnjaki iz zamejstva, da so vsebine kulturno politične in da s tem tudi vsebinsko odgovarjamo načelom delovanja Društva slovensko avstrijskega prijateljstva.

Prva prireditev v mesecu januarju bo redni Občni zbor Društva, povezan s krajšim koncertom in družabnim srečanjem.

V marcu načrtujemo večer z znanstveniki iz Celovca in Ljubljane, s pomenljivimi naslovi: "Knežji kamen – simbol s pripovedno močjo", "Doba, ki je ustvarila zgodovino knežjega kama" in "Knežji kamen v upodobitvah na našem denarju".

Osrednja akcija, ki jo pripravljamo v prihodnjem letu v aprilu, so "Koroški kulturni dnevi", ki jih kot Društvo slovensko avstrijskega prijateljstva organiziramo že tretjič. Naš namen je predvsem ponovna oživitev nekoč tako odmevnih koroških srečanj v Ljubljani. Koroški kulturni dnevi so bili izvedeni prvič leta 1969. Pregled takratne kulturne situacije koroških Slovencev je pokazal, podobno kot v današnjem času, da je kulturna dejavnost zelo živa in nujno je, da jo predstavimo tako v Sloveniji – matični domovini kot tudi na Primorskem in v Italiji. V vsebinski zasnovi Koroških kulturnih dni bi želeli tudi kulturne in znanstvene prireditve, ker je potrebna resnično znanstvena analiza dejstev, ki vplivajo na razvoj in usodo slovenskega življa na Koroškem. V ta namen se želimo povezati s Slovenskim znanstvenim inštitutom v Celovcu, s Slovensko prosvetno zvezo, Krščansko kulturno zvezo, Narodopisnim inštitutom Urban Jarnik pri KKZ in tudi z nekaterimi od številnih prosvetnih društev na podeželju.

V letošnje kulturne dneve želimo vključiti:

1. Znanstveno predavanje na temo Iz koroške zgodovine
2. Likovno razstavo bratov Črtov iz Sel
3. Koncert pevskega zbora Trta iz Žitare vasi
4. Predstavitve vseh monografij o Koroški Marije Makarovič, povezano z razstavo
5. Obisk vasi pod Obirjem pod vodstvom univ. prof. dr. Ludvika Karničarja
6. Literarni večer s predstavitvijo vseh koroških slovenskih pisateljev in pesnikov.

Poezija in literatura Slovencev na Koroškem sta bili v zadnjem času le redko predstavljeni v širši obliki slovenski publiki. Zato bi bilo vsekakor izredno koristno predstaviti način razmišljanja in posebnosti dvojnega kulturnega življenja naših rojakov, ki vztrajajo v slovenskem jeziku znotraj tuje jezičnosti. Uspeli program bo velika potrditev ustvarjalnosti koroških zamejcev tako v Sloveniji, kot med nemško govorečimi sodržavljanji na Koroškem.

Prav v letošnjem letu smo prvič vzpostavili tudi povezavo z Društvom "Člen 7" v Poterni na avstrijskem Štajerskem, kjer smo v dogovoru, da v Ljubljani predstavijo kvalitetno likovno razstavo g. Branka Lenarta (vodja "Pavlove hiše"), ter to povežejo s koncertom okteta Štajerskih Slovencev, kar bi bilo tudi popestritev programa Društva Slov. avstr. prijateljstva in seznanitev Slovencev s "slovenskimi zamejci", o katerih vedo naši ljudje zelo malo ali skoraj nič! Pred njihovim nastopom v Ljubljani bo naše Društvo v aprilu obiskalo Pavlovo hišo in Potern ter se tam dogovorilo o skupnem delu na kulturnem področju.

Kot je bilo omenjeno in je tudi že dogovorjeno, bomo predstavili v drugi polovici leta tudi štajerske Slovence. Tega sodelovanja si iskreno želijo, prav tako pa bomo s tem seznanili tudi Slovence, ki jim doslej ni bilo ponujeno s strani Štajerskih Slovencev skoraj ničesar (razen na razstavi "Slovenska etnološka literatura v zamejstvu" – M. Fister v prostorih parlamenta pred dvema letoma, ko je bila prikazana tudi knjižna bera v slovenskem jeziku tiskanih knjig pri društvu Člen 7). Vsekakor pričakujemo, da bo to dodatna poživitev dejavnosti Društva slovensko avstrijskega prijateljstva. Ker je vključenih v kulturno delo na Štajerskem precej mladih, pričakujemo, da bo to privabilo na naše prireditve tudi mladino iz naših vrst, kar bi obogatilo skromno zanimanje mladih za vključevanje v društvene dejavnosti.

V jesenskih mesecih načrtujemo pot po Bizeljskem in Kozjanskem in ponovno izobraževalno in kulturno prireditev "Po Slomškovich poteh na Koroškem".

Majda Fister, podpredsednica DSAP

NAČRTI KLUBA KOROŠKIH SLOVENCEV V LJUBLJANI ZA LETO 2006

Glede na svoje skromne finančne in kadrovske možnosti bo klub v letu 2006 skušal uresničevati svoje programske cilje v približno enakem obsegu in na podoben način kot v letu 2005. To pomeni, da bo predvsem nastopal kot soorganizator in propagator prireditev, s katerimi se koroški in drugi zamejski Slovenci predstavljajo v Ljubljani in nekaterih drugih krajih osrednje Slovenije, ter da bo nudil drobne »prijateljske« oziroma organizacijsko-tehnične usluge nosilcem čezmejnega sodelovanja, predvsem na področju kulture in znanosti.

Na približno vsakih deset dni bomo skušali – tako kot doslej – razpošiljati e-okrožnice (sedaj na 325 naslovov v RS in zamejstvu) ter 3 do 4-krat na leto razposlati pisne okrožnice za najpomembnejše prireditve (na približno 300 naslovov klubskih članov in še na naslove posebej vabljenih, glede na vsebino dogodka). Kot so-

prireditelji bomo pripravili 3 do 4 koroške ter druge zamejske kulturne prireditve (tiskovne konference, predavanja, razstave, koncerti ipd.), posebej pa sodelovali pri Koroških kulturnih dnevih v Ljubljani, za oživitve katerih se je pred leti prizadeval naš klub, sedaj pa je njihov glavni prireditelj Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva. Skupaj z DSAP ali samostojno tudi v letu 2006 načrtujemo en ali dva avtobusna izleta v zamejstvo, nadalje pa še skupinski obisk (s kombijem ali manjšim avtobusom) dveh do treh kulturnih prireditev v zamejstvu.

Predvidena je izdaja najmanj dveh zvezkov revije *Koroški vestnik* (v približno 1000 izvodih naklade); en zvezek revije bo tematski (v letu 2005 smo ga skupaj z DSAP posvetili 50-letnici Avstrijske državne pogodbe), najmanj en pa »reden«, torej vsebinsko pester. Sem vsebinsko sodi še urejanje arhiva in zbiranje spominov klubskih članov na 80-let delovanja Korošcev v Ljubljani ter predaja novejšega gradiva v že obstoječi fond KKS-LJ v Arhivu RS. Posodobiti nameravamo klubsko spletno stran; že sedaj je osnovna informacija na svetovnem spletu dostopna tudi v angleščini.

KKS bo so-izdajatelj zbornika z nedavnega posveta o koroški botaničarki, naravovarstvenici in narodni delavki, naši nekdanji podpredsednici dr. Ángeli Piskernik. Dali bomo pobudo za poimenovanje ljubljanske ulice po njej ob 120-letnici njenega rojstva ter za postavitve njenega spomenika v Triglavskem narodnem parku (bila je njegova pobudnica). Klub bo sodeloval pri »Zablatnikovem dnevu« na Ravnah, predvidoma posvečenem bratoma dr. Francu (narodopiscu) in dr. Janku Kotniku (jezikoslovcu), dvema vidnima nekdanjima članoma KKS.

Vodstvo kluba bo – glede na aktualno dogajanje v zamejstvu – javno objavljalo svoje kritično stališče do težav tam živeče manjšine ter do premalo skrbnega odnosa matične Slovenije do zamejstva.

Gospodarska komisija kluba bo skrbela za nadaljnjo revitalizacijo stoletne stanovanjske hiše (v lasti KKS-LJ), za ureditev lastništva pripadajoče parcele, za občasne štipendije zamejskim študentom v Ljubljani in za manjša uporabna darila zamejskim izobraževalnim zavodom in kulturnim društvom.

Janez Stergar, predsednik

SLIKAR FRANZ WIEGELE

Ob razstavi slikarja Franza Wiegeleja je Društvo Avstrijsko slovenskega prijateljstva za Koroško iz Celovca v znak prijateljstva z našim društvom pripravilo za Koroške kulturne dneve v Ljubljani razstavo slikarja Franza Wiegeleja – po rodu Ziljana, po srcu prijatelja vseh Slovencev.

Umetnostni zgodovinar dr. Ivan Sedej ga je označil nekako takole. Risbe, slike in akvareli Franza Wiegeleja, slikarja, ki živi v romantičnem okolju stare Ziljske Bistrice so del njegovega življenja, njegov stik s svetom in način komuniciranja z okoljem. V svojem lastnem umetniškem izrazu je prevladujoča želja, oziroma kar njegova zahteva, da v svojih slikarskih zapisih rešuje pozabe svet koroških slovenskih starožitnosti, svet lirične lepote koroške pokrajine ob Zilji. Njegov opus razkriva krajine in vedute, sam izbira med najbolj slikovitimi pogledi, panoramo, zanimivimi izseki iz narave, značilno arhitekturo in ambientni.

V tem motivnem okviru si je Wiegele zgradil trden likovni sistem. V kompozicijskem pogledu se je navezal na tradicijo mojstrov 19. stoletja. Z nenavadnim navdušenjem se loteva vedut in segmentov krajine, ki so delo človeških rok in bistvena karakteristika okolja v katerem se giblje. Tako nam lahko povsem približa ziljsko pokrajino z njeno značilno ljudsko arhitekturo, ki nas vedno znova preseneča s svojo pristnostjo in dovršenostjo. Njegovemu slikarskemu izrazu niso mar aktualistična dogajanja v sodobni likovni umetnosti in ravno v tem je njegova veličina in prijetnost.

Društvo Slovensko-avstrijskega prijateljstva

Ulica v Kokočevškem 41, 1231 Ljubljana - Šentvid

V letu 2006 bodo Društvo Slovensko avstrijskega prijateljstva (DSAP Ljubljana), Društvo Slovensko avstrijsko prijateljstvo iz Maribora (DSAP Maribor), Verein Oesterreich-slovenische Freundschaft iz Gradca (VOSF), Krščanska Kulturna zveza iz Celovca (KKZ) ter Oesterreich – slowenische Gesellschaft Klagenfurt (OSG) pripravili in organizirali sledeče projekte:

Mesec	Dejavnost	organizator
Januar	<ul style="list-style-type: none"> ● Izdaja biltena Društva slovensko avstrijskega prijateljstva in Društva Slovensko avstrijsko prijateljstvo iz Ljubljane ● Občni zbor društva ● Literarni večer in razstava v Literaturcafe v Gradcu (27.01.2006) ● Podelitev Tischlerjeve nagrade prof. Jožetu Ropitzu v Celovcu (20.01.2006) ● Novoletni koncert SPD »Danica« v Št. Primožu (06.01.2006) 	<p>DSap Ljubljana in Maribor</p> <p>DSap Ljubljana</p> <p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p>
Februar	<ul style="list-style-type: none"> ○ Pustovanje v Mariboru v organizaciji Društva slovensko avstrijsko prijateljstvo ○ Ples v hotelu Habakuk ○ Gimnazijski ples ZG in ZRG za Slovencev v Celovcu (03.02.2006) 	<p>DSap Maribor</p> <p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p>
Marec	<ul style="list-style-type: none"> ● 8. marec, Dan žena; predstavitev projekta FIT tehničnih fakultet iz Maribora in Gradca ● Osrednji koncert Krščanske kulturne zveze »Koroška poje« v Celovcu (12.03.2006) ● Sejem Gostinstvo in vino v Celovcu (05-08.03.2006) 	<p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p> <p>OSG</p>
April	<ul style="list-style-type: none"> ● Kororški kulturni dnevi v drugi polovici meseca, ki zajemajo Posvet z naslovom Vloga Koroških slovencev v slovensko avstrijskih odnosih, Likovno razstavo bratov Čertov iz Sel, Koncert pevskega zbora Trta iz Žitare vasi, Predstavitev vseh monografij Marije Markovič in njena razstava, obisk vasi pod Obirjem pod vodstvom univ. prof. dr. Ludvika Karničarja, Literatni večers predstavitev vseh koroških pesnikov in pisateljev ter lutkovna predstava. ● Razstava v Škofjjski gimnaziji Ljubljana ● Obisk predstave Lutkovnega gledališča iz Celovca v sodelovanju z Lutkovnim gledališčem Maribor in ogled znamenitosti Koroške ● 100-letnica SPD Vinko Poljanec v Škocjanu (29.04.2006) 	<p>DSap Ljubljana</p> <p>Vosf Graz</p> <p>DSap Maribor</p> <p>KKZ</p>
Maj	<ul style="list-style-type: none"> ● Otroci OŠ Janko Padežnik Maribor in VS Berlinerring Graz skupaj rišejo, modelirajo in pojejo v Gradcu ● Tečaj slovenskega jezika v Brežicah ● Sklepna prireditev Višje šole Št. Peter v Št. Jakobu v Rožu (11.05.2006) ● 100-letnica SPD Dobrač v Brnici (20.05.2006) ● Slovenske Šmarnice pri Gospe Sveti (28.05.2006) 	<p>Vosf Graz</p> <p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p>
Junij	<ul style="list-style-type: none"> ● Praznik češenj v Goriških brdih in srečanje prijateljskih društev ● Festival Lent-s splavom po Dravi ● Akademije ZG in ZRG za Slovence v Celovcu (08.06.2006) ● Mednarodni festival oktetov v Dravogradu (16.06.2006) ● Mednarodni festival oktetov v Gradu Suha (17.06.2006) ● Skupno jubilejno praznovanje Nedelje, Sodalitete, Šolskih sester in Kat. akcije v Celovcu (25.06.2006) 	<p>DSap Ljubljana</p> <p>DSap Maribor</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p>
Julij	<ul style="list-style-type: none"> ● Jezikovne počitnice v Novem mestu (02-15.07.2006) ● Teden mladih umetnikov na Reberci (24-29.07.2006) ● Gledališka delavnica v Fiese (20.07.-02.09.2006) 	<p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p>
Avgust	<ul style="list-style-type: none"> ● Slikarski teden v Svečah (27.08.-02.09.2006) 	<p>KKZ</p>
September	<ul style="list-style-type: none"> ● Strokovna ekskurzija po Bizeljskem in Kozjanskem ● Razstava v Galeriji Ivan Napotnik v Velenju 	<p>DSap Ljubljana</p> <p>Vosf Graz</p>
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> ● Trgatev Stare trte na lentu v Mariboru ● Martinovanje ● Mednarodni lutkovni festival Cikl Cakl v Šmihelu nad Pliberkom (19-22.10.2006) 	<p>DSap Maribor</p> <p>DSap Maribor</p> <p>KKZ</p>
November	<ul style="list-style-type: none"> ● Ples prijateljstva v Gradcu ● Podelitev Einspielerjeve nagrade v Celovcu (09.11.2006) ● Ples Dvojezične Trgovske akademije v Celovcu (10.11.2006) ● Osrednji koncert Slovenske prosvetne zveze v Pliberku (12.11.2006) ● Ples Višje šole za gospodarske poklice Št. Peter v Št. Jakob v Rožu (24.11.2006) ● Sejem za družino in zdravje v Celovcu (16-19.11.2006) 	<p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>KKZ</p> <p>OSG</p>
December	<ul style="list-style-type: none"> ● Božičnica ● Adventni koncert v Minoritski dvorani v Gradcu ● Slovenski gledališki praznik v Mestnem gledališču v Celovcu (08.12.2006) 	<p>Vosf Graz</p> <p>Vosf Graz</p> <p>KKZ</p>

CIVILNA DRUŽBA MED GOSPODARSTVOM IN POLITIKO

Z osamosvojitvijo Slovenije smo si Slovenci zastavili nalogo temeljito spremeniti naš družbeni red: več demokracije, uvesti tržno gospodarstvo in pravno državo. Da je cilj tako zahteven je le malokdo verjel. Namreč podcenjevali smo, da je poleg spremembe političnega sistema, reforme gospodarskih odnosov potrebno reformirati tudi pravni sistem, ki daje temelje za višji nivo zaupanja med ljudmi. Vendar je to neizvedljivo, če ni družbenega konsenza, ki temelji na vrednotah. In ravno na vrednotah kot so odgovornost, odnos do dela in učenja, upoštevanje narodne tradicije, ... se išče družbeni konsenz. Individualne odgovornosti skoraj da ni več, saj v samoupravljanju se je gradilo le na kolektivni odgovornosti. Vpliv cerkve kot moralne avtoritete je oslabil oz. izgubil vpliv na družbena dogajanja.

V tej družbeni anarhiji, ko ni deloval niti sodni sistem, so nekateri »iznajdljivi« bogateli. Začelo se je razslojevanje, ki so ga mediji tolerirali ali celo spodbujali. Razbohotil se je t.i. neoliberalizem, v katerem je vsakdo imel pravico, da si je prigrabil kar je pač zmožgal. In pri tem »opravilo« so imeli bivši oblastniki pomembno prednost, saj so obvladovali vzvode gospodarjenja pa tudi politike.

Šele vključevanje v Evropsko skupnost nam je prinesla streznitev: soočeni smo z načeli pravne države, v kateri ima civilna družba velik vpliv na moralo, na identiteto, na kulturo obnašanja, skratka sožitje.

Civilna družba je most med interesi gospodarstva in politike – med ustvarjalnostjo in družbenim usklajevanjem. Civilna družba (nevladne organizacije) naj bi opozarjala na socialne, ekološke, kulturne, ... probleme. To usklajevanje je v obdobju globalizacije, ko je interes gospodarstva le zaslužek, politike pa oblast, še kako potrebno.

Društva kot del civilne družbe so pobudnik in kreator interesov celotne družbe. Istočasno so tudi korektor družbenih dogajanj.

Društvo slovensko avstrijskega prijateljstva ima torej možnost vplivanja na slovensko avstrijske odnose: s svojim delom doprinaša h krepitvi prekomejnega sodelovanja na kulturnem, gospodarskem, izobraževalnem, informacijskem področju itd. Avstrija ima ravno v vrednotah preverjenih v daljšem obdobju vzor urejene države, kjer ima pravna varnost in blaginja visoko ceno. Tudi njihove izkušnje v Evropski uniji so nam lahko v pomoč, še posebej pri izkoriščanju evropskih skladov. Imamo pa tudi možnost, da preko partnerskih odnosov z avstrijskimi društvi vplivamo na avstrijsko javnost in še posebej na neizpolnjene obveze in pričakovanja naše manjšine.

V parlamentarno razpravo prihaja zakon o družtvih, ki ima ambicijo našo družbo vrednostno izenačiti z zahodnimi demokracijami. Z našo angažiranostjo imamo sedaj priliko vplivati na določila zakona, istočasno pa se še bolj približati stvarnim interesom ljudi.

Jožef Jeraj

ZGODOVINSKO DEJSTVO USTOLIČEVANJE NA KNEŽJEM KAMNU JE BILO V URADNEM JEZIKU KARANTANIJE

Uradni jezik pa je bil slovenski. To je zgodovinsko dejstvo, ki mu v aktualni diskusiji pripisujejo žal le obrobno pozornost.

Knežji kamen kot simbol politične oblasti (do 1414) in vojvodski stol kot simbol sodne oblasti (do 1651) sta bila v rabi pri ustoličevanju karantanskih vojvod in potem pri poklonitvah deželnih stanov novemu vladarju. Zadnja poklonitev je bila še vedno v slovenščini leta 1728 v Deželni hiši v Celovcu.

Vojvodski stol na Gosposvetskem polju, ob njem raste lipa, drevo življenja Slovencev. Tu so se vršila zborovanja Karantancev, podeljevanje fevdov in sodbe poleg knežjega kamna je vojvodski stol edinstveni primer slovenskega prava in državnosti.

Prvotno ustoličevanje je do leta 1414 potekalo na Krnskem gradu (zadnji, ki je to storil na tradicionalni način je bil Ernest Železni leta 1414), kjer je bil na prostem knežji kamen. Tu je novi vojvoda sprejel oblast iz rok kmeta, ki je predstavljal ljudstvo. Po končanem obredu je vojvoda s spremstvom odšel prek širokega polja do stolnice pri Gospe Sveti. Tu je bila potem slovesna maša, med katero je škof ali visok prelat novega vladarja blagoslovil. To je pomenilo njegovo priznanje od cerkvene strani. Sledil je potem slovesen obed.

Po obedu so se vsi odpravili še na polje, kjer je še danes vojvodski stol. Na njem sedeč je vojvoda podeljeval fevde. Na drugi strani pa je sedel palatin, predstavnik kralja v deželi. Ta je nekatere fevde, ki jih je vojvoda zavrnil, znova potrdil – zato da bi se spor ne zavlačeval. Ko je vojvoda sedel na stolu, ga je smel slovenski mož tudi obtožiti, češ da ni dobil pravice. Obtožiti pa ga je mogel le v slovenskem jeziku, to je, v uradnem jeziku karantanske države.

Obred ustoličevanja na knežjem kamnu je od leta 1440 zamenjalo poklanjanje pri vojvodskem stolu, od leta 1660 dalje v Deželni hiši v Celovcu. Cesarica Marija Terezija ga leta 1740, ko je prevzela vlado, ni več upoštevala, ker so bile vse deželne pravice, vezane na ta obred, zajete in zagotovljene v zakonu Pragmatična sankcija.

Knežji kamen po mnenju slovenskih zgodovinarjev simbolično predstavlja starodavno slovensko identiteto, predvsem pa državnost in hkrati z njo tudi samobitnost ter izvorno politično kulturo. Knežji kamen predstavlja središče slovenskega demokratičnega obreda, ki je v svetovnem merilu brez primere. Na osnovi slovenskega ustoličevanja, se je utrdila in razvila pogodbeno teorija o prenosu pravice vladanja iz ljudstva na vladarja. In več kot tisoč let kasneje je tudi na osnovi poznavanja karantanskega ustoličevanja nastala ameriška ustava, ki jo ves svet ima za izredno napredno in demokratično glede na takratne čase.

Knežji kamen je po svojem izvoru glavič rimskega stebra iz ruševin noriškega mesta Virunum, ki je bil nekaj kilometrov naprej od karantanskega središča, Krnskega gradu. Ostanke oz. izkopenine Virunuma so zelo slabo označene, vendar jih je mogoče videti na levi strani glavne ceste, ki vodi od Celovca proti Šentvidu.

Knežji kamen predstavlja simbol boga, ki izhaja iz staroverskega izročila Slovencev, hkrati pa ni bil v nasprotju niti s krščansko vero in zato se je kot takšen ohranil še nekaj stoletij po prihodu krščanstva med Slovence.

gradivo zbral urednik Novic Silvo Kumer

PO POTEH ZGODOVINE NA KOROŠKEM/3 – PODJUNA

**EKSKURZIJA DRUŠTVA SLOVENSKO
AVSTRIJSKEGA PRIJATELJSTVA
15. 10. 2005**

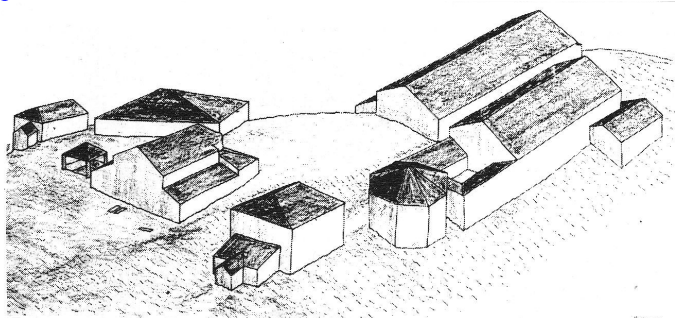
Potovanje članov DSAP po poteh zgodovine na Koroškem, ki se je pred tremi leti začelo na Gosposvetskem polju ob najstarejših spomenikih slovenske zgodovine, nato nadaljevalo ob Zilji, kjer je poleg svojevrstne pokrajine in arhitekture ohranjenih tudi nekaj izjemnih etnoloških posebnosti (štehvanje ...), nas je v letu 2005 vodilo povprek preko tretje značilne koroške pokrajine Podjune. Tu smo sledili predvsem še eni od malo poznanih posebnosti tega dela Evrope in širšega slovenskega prostora – najbolje ohranjenim le na videz preprostim srednjeveškim utrdbam, nastalim v 15. in 16. stoletju kot obramba pred turškim vpadi. Seveda je bilo potrebno hkrati spoznati tudi mnogo starejše prednike teh imenitnih kmečkih utrdb, ki so tisočletja nastajale v rodovitni dolini ob Dravi – od prazgodovine, preko rimskih in srednjeveških svetišč, cerkvic in utrdb do značilno slovenskih utrjenih cerkva – taborov.

Posebej izbrani zgodovinski kraji, ki smo si jih na ekskurziji ogledali, so bili še Železna Kapla /Eisenkappel s posebnim poudarkom na novih vitražih slikarja Omana in krstilnikom keramičarke Nežike Novak v župni cerkvi, Globasnica/Globasnitz z obiskom antičnega cerkvenega središča na sv. Hemi ter Djekše/Diex in Kneža/Graffenbach z odlično ohranjenima taborskima utrdbama in na zaključku še utrjeni Grebinjski samostan.

IZ ZGODOVINE PODJUNE

Po ledeni dobi, ko je ledenik vse do 9000 pr. Kr. prekrival Celovško kotlino, in potem ko je vmes nastopilo sušno obdobje, se okrog 1800 pr. Kr. klima spremeni. Od takrat je bila Podjuna vedno »žitnica Koroške«, pomembna prometna povezava in dežela, ki je ustvarila posebno podobo »sakralne pokrajine«, s »svetimi« griči in poganskimi svetišči, cerkvicami, ki so jih branili protiturški tabori in s številnimi znamenji (»križi«) ob vaških poteh.

Najstarejše sledove človeka so našli v jamah nad Grebinjem, kjer je bival že pred sto tisoč leti. Rimljanom je pomenila v 3. in 4. stoletju cesta med Virunumom (Celovcem) in Celeio (Celjem) eno najpomembnejših povezav v tem delu Evrope – in taka je ostala vse do prve svetovne vojne. Poselili so Podjuno predvsem južno od Drave z izjemno pomembnim središčem ob Globasnici. Po propadu Rima so nad njim na mestu nekdanjega predkrščanskega svetišča zgradili v 5. stol. utrjeno zatočišče, ki je služilo tudi kot poznokrščansko cerkveno središče.

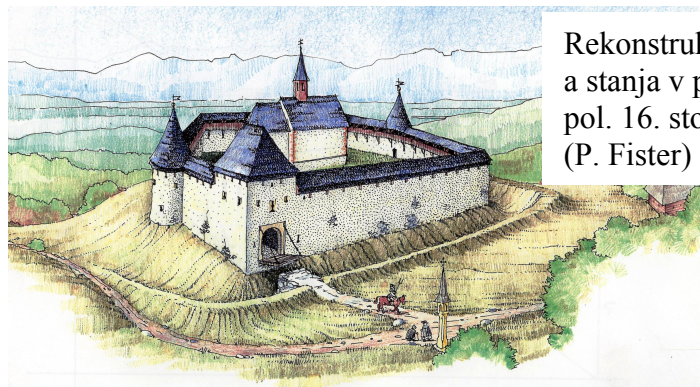

ZNAČILNOSTI ARHITEKTURNE DEDIŠČINE PODJUNE

Kmečko stavbarstvo je tu relativno skromno – značilne so razlike od skromne dimnice preko »hiše z vzdolžnim hodnikom« do sicer redkih »gosposkih« hiš s štirikapno streho. Pokrajino so najbolj zaznamovale cerkve (od romanskih do značilnih baročnih), kostnice (pred 15. stol.), »križi« (znamenja in kapelice od 15. stoletja dalje), protiturški tabori (v 15. in 16. stol.) in redkeje gradovi. V 18. in 19. stoletju se dokončno oblikujejo lokalne in skupne značilnosti krajske podobe Podjune.

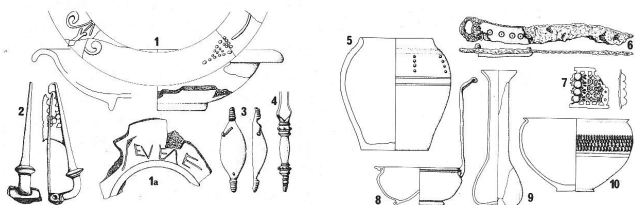
»Tabori so utrdbe, ki so jih na Slovenskem od 15. do 17. stol. zidali kmetje za obrambo pred Turki, po taborih tudi imena nekaterih krajev« (Leksikon CZ). Začetek gradnje je bil na Koroškem po letu 1473. Značilni so za območje, v katerem so v tem času bivali Slovenci. Skupno je bilo zgrajenih preko 300, delno kot lokalna zatočišča delno kot polvojaški sistem (dolinske zapore, tabori za nadzor in obveščanje o prihodu turških roparskih čet...), od tega na Koroškem dobra petina. V začetku 16. stol. so bili središča kmečkih uporov, zato jih je posebna »komisija« mnoge med njimi podrla. Na Koroškem so najbolj ohranjeni v odročnih delih (Svinška planina).

DJEKŠE / DIEX

Rekonstrukcij
a stanja v prvi
pol. 16. stol.
(P. Fister)

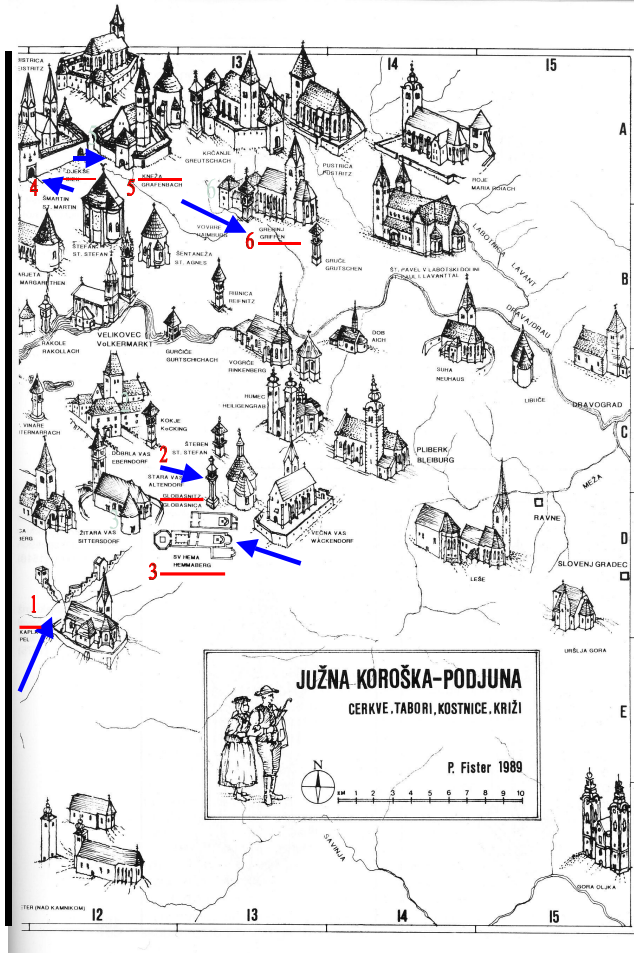
Rekonstrukcija stanja v prvi pol. 16. stol. (P. Fister)

Poskus rekonstrukcije poznoantičnih cerkvic na sv. Hemi nad Globasnico (po: F. Glaser)

Rimska naselbina luenna (izvor imena za Podjuno!) je cvetela v 3. in 4. stol., v 5. stol. so zgradili utrjeno zatočišče na Junski gori nad vasjo (več cerkva kot škofijsko središče). Uničeno je bilo ob koncu 6. stol. ob selitvah ljudstev – kot spomin so 1468 tu zgradili romarsko Hemino cerkev. V vaškem naselju Globasnica je ob koncu 14. stol. nastala cerkev Marijinega vnebovzvetja in okrogla kostnica, ki so ju v 15. stol. obdali s taborskim obzidjem (žal ni ohranjeno) – znamenite so freske mojstra Petra iz Velikovca (1467, v prezbiteriju) in poslikave iz 16. stoletja na kostnici (predstavitev plemičev).

Od prihoda Slovanov dalje so v srednjem veku naseljevali predvsem robove doline. Pomembno je postalo železarstvo in še vedno promet (trgovina s soljo ...). Po vdoru Turkov (1473 preko Jezerskega in kasneje še petkrat) ter madžarskih vojsk (80. leta 15. stol.) so slovenski kmetje zgradili dolinske zapore in številne utrdbe okrog cerkvic kot kmečke tabore – v 16. stol. so bila to središča kmečkih uporov (1515). Nesreče so prizadele Podjuno večkrat: kuge 1348/49, 1629, 1715 – kobilice 1478 – izjemne zime v 16. in 17. stol. V 18. stol. pride končno do izboljšanja, vendar je bila prav Podjuna med zadnjimi avstrijskimi krajinami, ki je izvedla prehod od fevdalnega v kmečko lastništvo v drugi polovici 19. stol. Najbolj je dolino prizadela po prvi svetovni vojni ostro začrtana meja, ki ji je odvzela njeno vlogo posrednika na poti med severom in jugom ...

ŠE NEKAJ MISLI ORGANIZATORKE POTI PO KOROŠKI

Na naših zgodovinskih poteh po Koroški "doživljam" zgodovinske in umetnostne spomenike. Na pot se vsakokrat posebej pripravimo, vendar nikoli ni povedano vse, kar naj bi res približalo pokrajino, ljudi in spomenike. Da ne uspe povsem je kriva tudi večna naglica in hlastanje – priti čim dlje, videti čim več, vmes se ustaviti tudi na dobrem kosilu itd. itd. Mar ne bi bilo lepše obiskati le dva, tri resnično lepe in pomembne spomenike in te povsem spoznati, da bi nam ostali v spominu za vse čase? Tako nam ni bilo dano pogledati ne cerkve Device Marije v Trnju z njenim bogatim pripovednim izročilom, na Rebrci ne grajske »komende« ne kostnice (romanskega karnerja, kjer so v spodnjem delu shranjevali očiščene kosti rajnih, ko so prekopali grobove, v zgornji majhni kapeli pa so opravljali mašne daritve za rajne) in njene vloge v sakralni arhitekturi, tudi ne izredno redkega poznogotskega svetilnika na pokopališču v Globasnici – saj tega bi lahko naštevali še mnogo ... Morda pa pot, kakršnakoli že je, navduši ljubitelja, da si kasneje sam ogleda, kar je bilo le nakazano.

Že sama pot na Svinško planino – na Djekše in Knežo bi bila vredna ogleda ves dan. Nismo utegnili pogledati in uživati v prelepih panoramskih slikah z Djekš tja proti Karavankam in s Kneže tja proti Peci, Podjuni in strojanskim hribom. Kako nenavadne se zdijo v današnjem času strelne line v obzidju in ostanki dviznega mostu, ki so ga domačini dvignili, da so Turkom onemogočili vdor in ropanje imetja, ki so ga hranili "v kašči" za obzidjem. Leseni obrambni hodniki so bili tako pripravljani da so bili tudi tisti, ki so imeli nalogo oprezati za sovražniki, kljub svoji nalogi vedno za vami obzidjem. Tudi polivanje z vrolo smolo izza skodlaste in škrljaste strehe jim ni bilo neznano, pa težke kamnite krogle, ki bi si jih mi z največjim veseljem odnesli domov – za spomin na turške čase. Veliki poznavalec sakralne arhitekture na Koroškem dr. Marijan Zadnikar se je že v 80-tih letih prejšnjega stoletja skupaj s profesorjem Fistrom upravičeno spraševal: "Le kako dolgo še? Tabor, ki je varoval takrat

same Slovence pred Turki, je v tolikih stoletjih na vedno težji preizkušnji. Ali bo varoval tudi rod, ki smo mu izročili spomine?"

Kako ljubek je tabor na Kneži, še danes ohranjen le med saminami – vsaj upamo, da je tako redko pozidavo okoli tabora že uzakonil urejen pozidalni načrt, ki bi moral preprečevati vsakršno skrunjenje spomeniškega kompleksa. Taborsko obzidje, še povsem ohranjeno s 50 pravokotnimi strelnimi linami, obhodnim lesenim hodnikom in skrilasto kritino, s kaščnim prostorom v vhodnem stolpu, težkimi, z železom okovanimi vrati, s kamnoseškim mojstrskim podpisom nad vhodom v cerkev nam priča o tako bogati zgodovini, ki so jo doživljali kmetje tod okoli. Na videz skromna arhitektura se v tem okolju lahko primerja z največjimi arhitektonskimi spomeniki v svetu.

M.F.

Podrobna predstavitev Koroške zgodovine, vezane na izjemno in značilno stavbno dediščino Koroške, Podjune, posameznih krajev in stavb ter nanjo navezan širši prostor tesno povezanega slovenskega etničnega prostora in njegove odprtosti v Evropski prostor je v naslednjih knjigah:

Peter Fister, Arhitektura Zilje, Roža, Podjune – »Ta hiša je moja pa vendar moja ni«, Mohorjeva založba, Celovec, 1989.

Peter Fister, Arhitektura slovenskih protiturskih taborov, Slovenska matica, Ljubljana, 1975.

Peter Fister, Umetnost stavbarstva na Slovenskem, Cankarjeva založba, Ljubljana 1986.

PRISTOPNA IZJAVA K DRUŠTVU SLOVENSKO-AVSTRIJSKEGA PRIJATELJSTVA

Ime in priimek: _____

Naslov: _____

Rojstni datum: _____ GSM: _____

Telefon: _____ e-pošta: _____

Zanima me: _____

V _____, dne _____

podpis

TRR: 29000-0055184709

SLOVENSKO-AVSTRIJSKA GLASBENA NAVEZA (ALI SLOVENSKO-AVSTRIJSKO GLASBENO PRIJATELJSTVO)

Srečanje dveh pevskih sestavov – ženskega kvarteta Vita iz Slovenije in moškega kvarteta schnittpunktvoal iz Avstrije – za božič pred dvema letoma je bogato obrodilo.

Na povabilo dunajske založbe Gramola sta zasedbi lani (2004) posneli zgoščenko slovenskih in avstrijskih božičnih napevov, ki je požela odlične mednarodne kritike.

'Skrbnost v fraziranju daje čisti užitek. Kakovost intonacije in harmonija vibrata nista nič manj kot izjemna ... Vsaka posamezna beseda zveni, kot bi jo pel en sam glas, zakroženo in blaglasno, čisto in svobodno', je zapisal Jonathan Minkoff, predsednik CASA (Contemporary a Cappella Society of America)

'Das Kärntner Quartett „schnittpunktvoal“ und das slowenische Damenquartett VITA wechseln einander ab; ein wertvolles, bodenständiges Repertoire wird von beiden Gruppen mit perfekter Intonation, ehrlicher Frömmigkeit und spürbarer Anteilnahme vorgetragen'. (Karl Löbl, Kurier)

'Whether masculine or feminine, this is quietly beautiful music that recalls a grandeur and warmth .../ Weihnacht in Osterreich - A Cappella is a superb holiday offering. This is music of rare invention and awe. For those of us who are tired of the same old holiday fare, a disc like this is like a drink of warm brandy on Christmas Eve. Seek out this hard-to-find disc and you will never be disappointed'.

(Michael C. Bailey, All About Jazz magazine)

Odpirale so se nove možnosti čezmejnega sodelovanja. Tako sta kvarteta na povabilo dr. Schleea avgusta letos v okviru največjega in najpomembnejšega festivala klasične glasbe v Avstriji Carinthischer Sommer pred nabito polno dvorano izpeljali večer ljudskih pesmi z naslovom Brezmejno in navihano [Grenzenlos und Liederlich].

Namen festivalskega nastopa je bil javnosti predstaviti nekatere zaklade ljudske glasbe Slovenije in Avstrijske Koroške. Pesmi so na mnogih koncertih našle mesto v srcih mnogih navdušenih poslušalcev, festivalski program pa tudi na novi zgoščenki *A Cappella Pleasures*, ki je letos oktobra izšla pri vodilni nemški založbi klasične glasbe cpo.

Pravijo, da gre za brezkompromisno kvaliteto v zvoku sestava, izbiri literature (obsežna knjižica z besedili in komentarji v nemščini, slovenščini, angleščini in francoščini), snemalni tehniki (SuperAudio CD) in distribucijski hiši (cpo, vodilna nemška založba klasične glasbe z odlično mednarodno distribucijo). S tem so posnetki biserov iz skrinje avtentičnih ljudskih pesmi Slovenije in Avstrijske Koroške tudi mednarodno umeščena vizitka vokalne kulture obeh dežel.

Leto 2006 bodo zaznamovale priprave na še en pomemben festivalski nastop. Septembra bosta zasedbi na povabilo vodstva festivala Niedersächsische Musiktage z večimi koncerti nastopili v Hannovru v Nemčiji.

Zgoščenki je mogoče naročiti na spletnem naslovu: stanka.cremožnik@guest.arnes.si ali po telefonu (031) 602 097.

Naj vas tudi naša glasba pospremi v blagoslovov poln božični čas ter v leto bogatih in lepih doživetij!

Stanka Čremožnik

ZAHVALA

Pri našem delu so sodelovali in nam pomagali:

- Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu,
- Mestna občina Ljubljana,
- Energetika Ljubljana.

 energetika *ljubljana*